

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

ØSTERGADE 13

GULDBORGSUND KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	02.11.2010
Besigtiget af:	Maria Wedel Gjelstrup
Journalnummer:	2010-7.82.07/376-0001
Kommune:	Guldborgsund Kommune
Adresse:	Østergade 13, 4880 Nysted
Betegnelse:	Østergade 13
Fredningsår:	1984
Omfang:	<i>Forhuset (1876)</i>

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Bygningen ligger i husrækken i Østergade, sammenbygget ved gavlene med nabobygningerne.

Bygningen er grundmuret og facaden kan opfattes som tre dele. I den nordligste del ses en stor port i hele facadens højde, den midterste del, og langt største, er i én etage med høj kælder under, og de sidste tre fag, i den søndre del, er i to etager uden kælder.

Facaden er hvidkalket med muret sokkel på kløvet granit, og bag den store port findes et gennemgående portrum til haven. Den midterste del af facaden er opdelt i otte vinduesfag med korspostvinduer. Over vinduerne er fladbuede stik og under dem pudsede, hvide sålbænke. Kældervinduerne er torammede, og placeret i samme takt som etagens vinduer. I den søndre del ses to korspostvinduer uden stik samt en fyldningsdør i underetagen, mens de tre vinduer på førsteetage er kvadratiske med fladbuede stik. Gesimsen er udført med både trappe- og savsnit. Taget er et teglhængt heltag med to skorstenspiber i rygningen og enkelte støbejernsvinduer. Ved begge gavle er brandkamme med tinder. Portrummet er hvidkalket, med støbt gulv og synligt bræddeloft.

Bagsiden er ligeledes hvidkalket over sorttjæret granitsokkel, savsnitgesims og hvidmalede vinduer. Midt på bagsiden er opført en grønmalet træveranda med paptag, hvidmalede vinduesrammer hele vejen rundt, og i midten en hvid havedør med trappe foran. Udover denne adgang findes en fyldningsdør i det sydligste fag. På den sydlige del af bagsiden er opført et bislag i bindingsværk, kalket over stok og sten, med paptag samt en grønmalet fyldningsdør. Portrummet ved nordgavlen er lukket af en grønmalet, tofløjet revleport med overvindue.

Indvendigt findes store stuer og et køkken i stuetagen, hvor man i den største stue kan se en markering i gulvet af en tidligere opdeling. I den sydlige del findes et par værelser på første etage. De fleste rum har pudsede lofter, med stuk i stuerne, ældre bræddegulve, døre og

forsatsrammer. En stue ud til haven har et kassetteloft i træ, og entréen har klinkegulv. Loftet stå uudnyttet med synlig trækonstruktion og et understrøget tag. Under hele huset findes en kælder, hvor mange overflader er bevaret.

— BYGNINGSHISTORIE

Forhuset blev opført i 1876 af købmand H.L. Bønnelyche. Den toetages del var indrettet til butik og beboelse, mens den enetages del var indrettet til to boliger.

Sidehuset er en tidligere staldbygning.

— KILDER

Nysteds bevarelsesforening, nytrykt udgave i 2008.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Huset er et af de største i husrækken i Østergade, og facaden dominerer gadebilledet, og er desuden synlig fra Smedestræde, der støder til Østergade. De to vejes krydsning giver mere lys og luft til bygningen end andre steder på vejen.

Den miljømæssige værdi knytter sig tillige til husets tilhørende grøn have, der er inddelt i flere rum, som opleves jo længere man bevæger sig ned af de mange stier.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Huset indskrives sig i Nysteds lokalhistorie, idet huset er opført af købmand Bønnelyche, som var en af de vigtigste handelsmænd i Nysteds storhedstid. Bygningens størrelse og detaljerne på facaden, herunder gesims og vinduer, er tegn på en høj status. Det store portrum vidner endvidere om den tidligere funktion som købmandsbutik. I portrummet findes en luge, der fører ned til kælderen, hvor man opbevare varerne.

Værdien knytter sig i det indre til de bevarede bygningsdetaljer, herunder ældre gulve, stukkatur og ældre døre, der vidner om husets alder. Tillige har kælderen spor efter store kar værdi, da disse sandsynligvis har været brugt til opbevaring, samt til den gamle trækonstruktion af bjælke-søjle-kopbånd, der tydeligt viser den traditionelle byggeskik.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

De arkitektoniske værdier knytter sig til facadens mange detaljer, der tros den synlige tredeling, binder bygningen sammen. Dette gør sig tillige gældende ved den ens materialebearbejdning og farveholdning, herunder de ældre vinduer og den gennemgående gesims. Facaden domineres kraftigt af den store port, der har en yderst detaljeret udførelse med en beklædt af halvcirkulære lister. Det rundbuede vindue over døren, giver samtidig lys til portrummet.

Indvendigt relaterer værdierne sig til kontrasten af rummenes størrelse og lysindfald. I stuerne, i den midterste del, er højt til loftet og meget lyst, mens der i værelserne, i den sydlige del, er lavt til loftet med små vinduer. Dette spring i lofthøjde opleves tillige ved vinduessætningen på facaden.

Den lille havestue har ved det gennemgående vinduesbånd en stor arkitektonisk værdi ved det kraftige lysindfald, der får rummet til at skille sig ud fra alle andre i huset.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I bygningens ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til facadens proportioner, det store ubrudte tag, den generelle materialeholdning og detaljere, herunder den store port med lister, gesimsen, det lille bislag, havestuen og de ældre vinduer.

I bygningens indre knytter de bærende fredningsværdier sig til den særlige ruminddeling, med de store stuer, og små værelser herunder de ældre døre og overflader samt den synlige konstruktion i kælderen og den lille lem op til portrummet.

— ANBEFALINGER

Intet angivet